

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารจัดว่าเป็นสถาบันย่อยหนึ่งของสังคม ประจูดังอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย ที่ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ร่วมกับสถาบันย่อยหรืออวัยวะส่วนอื่นๆ เพื่อความคงอยู่ของอินทรีย์หรือสังคมนั่นเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2539:13-14) หน้าที่หลักสำคัญๆ ของการสื่อสารในสังคมนั้นก็เพื่อสอดส่องดูแลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือการแจ้งข่าวสาร รายงาน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม, หน้าที่ในการประสานส่วนต่างๆ ในสังคม เป็นการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม, หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม หรือหน้าที่ด้านการให้การศึกษา (Lasswell, 1948) และหน้าที่ให้การบันเทิง (Wright:1975) หน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมีมากมายกว่านี้ อันช่วยให้สังคมมนุษย์สามารถดำรงอยู่ และสืบสานต่อเนื่องกันมานับตั้งแต่อดีตกาล

สื่อพื้นบ้านหรือสื่อประเพณี เป็นสื่อดั้งเดิมซึ่งแนบแน่นผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสังคมมาช้านาน ก่อนการเข้ามาของสื่อมวลชนสมัยใหม่ เป็นสื่อที่แสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างหลากหลาย มีสีสันและเป็นประโยชน์ยิ่งต่อชุมชนสังคม กาญจนา แก้วเทพ (2541:121-122) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของสื่อประเพณี อันประกอบด้วย การให้ความบันเทิง, ให้การศึกษา, แจ้งข่าวสาร, แสดงออกซึ่งความคิดเห็นไปจนกระทั่งถึงการวิพากษ์วิจารณ์สังคม และเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ

ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นถึงการทำหน้าที่ในแบบเดียวกันกับการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากสื่อประเพณีเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารนั่นเอง อย่างไรก็ตามอันเนื่องมาจากคุณลักษณะโดดเด่นของสื่อประเภทนี้ ทั้งในแง่ความเก่าแก่ใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชน, ความเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการใช้ชีวิตของชนเจ้าของสื่อได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้สื่อประเพณีสามารถทำหน้าที่บางประการได้อย่างเข้มข้น ชัดเจนกว่าสื่ออื่น อาจจะเรียกได้ว่าเป็นบทบาทหน้าที่เฉพาะของสื่อประเพณีก็ได้ อาทิ การแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หรือเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นๆ ภายในตัวของสื่อประเพณีเองเป็นทั้งวัฒนธรรมและเครื่องมือที่ช่วยสืบทอด อนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นเอาไว้ นอกจากนี้สื่อประเพณียังทำหน้าที่ได้ดีในการเสริมสร้างความสามัคคีสมานฉันท์ในกลุ่มชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

อาจกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อประเพณีได้อีกแบบหนึ่งว่า สื่อประเพณีนั้นทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบค่านิยม(Value System) จึงมีบทบาทหลักคือ 1. สร้างเสถียรภาพให้สังคมส่วนรวม(Stability) หรือที่เรียกว่าทำหน้าที่ Integrative Function 2. ทำหน้าที่อบรมหรือถ่ายทอดทางวัฒนธรรม(Cultural Transmission) และ 3.ช่วยควบคุมสังคม(Social Control) (กาญจนา แก้วเทพ : 2539,14)

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมย่อยที่หลากหลายในแต่ละท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้แล้วในแต่ละพื้นที่ จึงมีสื่อประเพณีอันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อยเหล่านั้นที่แตกต่างกันไป บ่งบอกถึงความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สื่อประเพณีประจำภาคอันเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป อาทิ เพลงขอในภาคเหนือ, หมอลำในภาคอีสาน, ลิเกในภาคกลาง และหนังตะลุงในภาคใต้ เป็นต้น

กล่าวสำหรับชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย นับถือศาสนาอิสลาม และดำเนินชีวิตตามครรลองศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม มีสื่อประเพณีที่มี ลักษณะแตกต่างจากชนกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทย ที่ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธอย่างเห็นได้ชัด

รอเจิง ดีเกฮูลู และ วายังกูละ เป็นตัวอย่างสื่อประเพณีประเภทการละเล่นที่ยังคงมี แสดงให้เห็นอยู่บ้างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามยังมีสื่อประเพณีอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่เป็นที่รับรู้ หรือรู้จักของคนไทยโดยทั่วไป หนึ่งในจำนวนนี้คือ “คุตบะฮ์วันศุกร์” เป็นสื่อประเพณีที่ฝังรากลึกอย่างแข็งแกร่งในความ เชื่อถือ ศรัทธาของชาวไทยมุสลิมที่นั่น รวมไปถึงมุสลิมในส่วนอื่นๆทั่วประเทศและทั่วโลก

คุตบะฮ์วันศุกร์ เป็นการตักเตือนอบรมสั่งสอนของผู้นำศาสนาอิสลามก่อนพิธีละหมาด ญุมอะฮ์ หรือละหมาดวันศุกร์ อันเป็นวันสำคัญในศาสนาอิสลาม มีหะดีษ บทหนึ่งที่ว่า “แท้จริง วันศุกร์ เป็นนายแห่งวันทั้งมวล และเป็นวันสำคัญที่สุดสำหรับอัลเลาะห์” ในวันนี้มีข้อกำหนดทางศาสนาที่ชัดเจนให้ชายมุสลิมทุกคนที่บรรลุนิติภาวะจะต้องไปรับฟังคุตบะฮ์ โดยมี กฎเกณฑ์อยู่ว่าจะต้องรับฟังด้วยความสงบนิ่งและตั้งใจ ก่อนที่จะทำพิธีละหมาดญุมอะฮ์ร่วมกัน ดังมีบทบัญญัติในคัมภีร์กุรอานซูเราะห์(บท)ที่ 62, อายะฮ์(โองการ)ที่ 9-10 ว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อได้มีเสียงร้องเรียก (การอาซานหรือการประกาศให้ทราบว่าจะเข้าสู่เวลาละหมาดแล้ว) ให้ไปละหมาดวันศุกร์แล้ว ก็จงรีบเร่งสู่การรำลึกถึงอัลเลาะห์เถิด”

และในหะดีษที่ว่า “...และชายอีกคนหนึ่งที่มาวันศุกร์ พร้อมกับตั้งใจ และสงบนิ่ง (ขณะฟังคุตบะฮ์) เขาไม่ได้ยกเท้าข้ามหัวมุสลิม (ไม่เดินข้ามไหล่) คนใด และมีได้รั้ง

* หะดีษหมายถึงโอวาทหรือคำกล่าวของนบีมุฮัมมัด คือลลิลลลอฮูอะลัยฮิวะซัลลัม (ขอความโปรดปรานแห่งอัลเลาะห์ และความสันติจงมีแด่ท่าน) ซึ่งเป็นศาสดาในศาสนาอิสลาม

ความผู้ใด(ให้รำคาญ) มันจะเป็นเครื่องไถ่ถอนบาปจนถึงวันศุกร์หน้า และเพิ่มอีกสามวันที่เป็นอย่างนั้น เพราะเป็นไปตามคำตรัสของอัลเลาะห์ที่ว่าผู้ใดทำหนึ่งความดี จะได้รับผลตอบแทนจนถึง 10 เท่า” (รายงานโดยอบูดาวูด นาสายีและฮาгим)

ศูนย์รวมแห่งการปฏิบัติศาสนกิจนี้คือมัสยิด อันเป็นศาสนสถานประหนึ่ง “บ้านของพระเจ้า” ตามความเชื่อถือศรัทธาของชาวมุสลิม ส่วนผู้แสดงศุภะฮ์ก็คือ “อิหม่าม” หรือ “คอเต็บ” ซึ่งเป็นกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และเป็นผู้นำทั้งทางโลกวัตถุและจิตวิญญาณที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ ด้วยเหตุนี้แล้วในทุกวันศุกร์ เลยกึ่งวันเล็กน้อย มัสยิดในประเทศไทย ราว 2,799 แห่ง ในพื้นที่ 53 จังหวัดจะปฏิบัติพันธกิจสำคัญที่ได้รับมอบหมายจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้า “อัลเลาะห์” อย่างพร้อมเพรียงกัน โดยอาซานเชิญชวนให้เหล่าสับบุรุษมุ่งรีบรุดมาสู่การรำลึกถึงพระเจ้า นั่นคือการร่วมรับฟังศุภะฮ์ และละหมาดญุมอะฮ์ร่วมกัน

หากกล่าวในด้านแคบจะเห็นว่าศุภะฮ์เป็นสื่อพิธีกรรมที่ย่อมจะมีบทบาทพื้นฐานอย่างจำกัดอยู่แต่ในเรื่องของ “ศาสนา” หรือ “ศีลธรรม” อาทิ การทำหน้าที่เผยแพร่และสืบทอดธำรงรักษาไว้ซึ่งศาสนา, การถ่ายทอดให้ความรู้ด้านศาสนา, การอบรมสั่งสอนให้คนเป็นคนดี มีศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของศาสนา เป็นต้น แต่ถ้าได้พิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะเห็นถึงบทบาทของศุภะฮ์ในด้านกว้างที่น่าสนใจ ทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากพิธีกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “อิสลาม” ที่มีได้ดำรงสถานภาพเป็นเพียงศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีฐานะเป็น “ธรรมนูญ หรือระบอบในการดำเนินชีวิต” อีกด้วย

ลักษณะที่โดดเด่นของอิสลามก็คือ เป็นศาสนาที่มีบทบาทต่อการกำหนดความเชื่อ และการปฏิบัติของผู้นับถือเกือบทุกแง่มุม มีคำสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับหลักการทั่วไป และในระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับด้านวัตถุและจิตใจ แทบจะเรียกได้ว่าไม่มีพฤติกรรมหรือแนวความคิดใดของมนุษย์จะพ้นจากขอบข่ายของศาสนาอิสลามไปได้ ดังนั้นการเข้าใจอิสลามต้องเข้าใจในฐานะที่อิสลามเป็นศาสนา เป็นระบอบการปกครองและการเมือง และเป็นวัฒนธรรม (จริญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต และ พรพิมล ตรีโชติ, 2539:21)

อิสลามเป็นระบอบที่มีได้แยกกิจการศาสนาออกจากกิจการโลกวัตถุ การปฏิบัติตามพระบัญชาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม จริยธรรม และอื่นๆ จึงถือว่าเป็นการแสดงความภักดีหรือการเคารพสักการะต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้า เสมือนการปฏิบัติศาสนกิจทั้งสิ้น

¹ จำนวนมัสยิดในประเทศไทย อ้างอิงมาจากข้อมูลของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปี2536

“อิสลาม” ในนิยามเช่นนี้เอง คือสาระและเนื้อหาที่จะปรากฏอยู่และสะท้อนให้เห็นใน คุดบะฮ์วันศุกร์ อันทำให้สามารถตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่าคุดบะฮ์วันศุกร์จะมีบทบาทที่ เปี่ยมด้วยคุณค่า มีเฉพาะแต่ “ทางธรรม” เท่านั้น แต่ “ทางโลก” ด้วย เนื้อหาของคุดบะฮ์วัน ศุกร์จะใส่ใจใน “อาคีรัต” (ปรโลกหรือว่าด้วยนรก-สวรรค์) แต่ก็จะไม่ละเลยในเรื่องของ “คunya” (โลกนี้ หรือกิจกรรมทางโลก) เนื่องจากคunya เป็นเสมือนสะพานที่จะเชื่อมต่อสู้อาคีรัต เรื่องราวว่าด้วย “หลักการ” ทางศาสนา ย่อมจะปรากฏอย่างแจ่มชัดในคุดบะฮ์วันศุกร์ เช่นเดียวกับ “ปรากฏการณ์” หรือ “เหตุการณ์” ทางสังคม ก็ย่อมมีสอดแทรกคลุกเคล้าให้เห็นได้เช่น กัน (ซาฟิอี นภากร, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2541; วินัย สมะมะฮุน, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2541; สำนักจุฬาราชมนตรี, 2537 ; อับดุลเลาะ หนุ่มสุข, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2542) มีการศึกษา วิจัยพบว่า การละหมาดวันศุกร์ หรือคุดบะฮ์วันศุกร์เป็นช่องทางสำคัญที่สุดที่ชุมชนมุสลิมได้รับ ข่าวสารจากอิหม่าม อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่ชุมชนมุสลิมพึงพอใจสูงสุดด้วย (กุสุม่า กูใหญ่, 2540)

ระยะหลังหน่วยงานรัฐ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุดบะฮ์วันศุกร์ และเริ่มนำสื่อ ประเพณีนี้มาใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่ปี 2534 ในโครงการให้ความรู้ด้าน สาธารณสุขแก่ประชาชนจังหวัดปัตตานี และต่อมาได้พุ่งเป้านำมาใช้ในการรณรงค์ป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นสำคัญจวบจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาและแสดงบทบาท ได้อย่างครอบคลุมหลากหลาย อันทำให้คุดบะฮ์วันศุกร์เป็นสื่อที่ทรงคุณค่าประเภทหนึ่ง อย่างไรก็ตามจากการที่สื่อประเภทนี้ถูกห่อหุ้มอยู่ในรูปแบบของพิธีกรรมที่มีกฎเกณฑ์เฉพาะค่อนข้าง เกร็งครัด ประกอบกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมที่ฝังแน่นของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็น จำนวนไม่น้อยว่าคุดบะฮ์วันศุกร์เป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่ประกอบขึ้นเพื่อเพิ่มพูนศรัทธา และ ความยำเกรง(ตักวา)ต่อพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น ก็อาจทำให้เนื้อหาและบทบาทอื่นๆ ที่ไม่ได้เข้าข่าย หรือไม่ได้ถูกตีความให้เข้าข่ายตามนี้ ถูกลดทอนหรือจำกัดไป จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ท้าทาย และ เชิญชวนให้นักวิชาการ นักวิจัย ได้เข้าไปสัมผัส ทำความรู้จักและศึกษาค้นคว้าเจาะลึกในรายละเอียด อันจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ และน่าสนใจต่อวงวิชาการต่อไป

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่จากการสำรวจวรรณกรรมเบื้องต้น ไม่พบงาน วิจัยใดๆ ที่ศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ด้วยเหตุนี้แล้ว การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็น งานระยะบุกเบิก ที่คาดว่าจะอำนวยความสะดวกต่อวงวิชาการได้ตามสมควร อาจจะช่วยแต่งแต้ม สีสน ขยายแขนงและมุมมองที่มีต่อสื่อประเพณีหรือสื่อพื้นบ้านได้บ้าง รวมทั้งช่วยต่อยอดถึง ความอุดมหลากหลายแต่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ตามแต่ละวัฒนธรรมของสื่อประเภทนี้ นอกจากนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อมัสยิดที่ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาคือมัสยิดอันวาริสซุนนะห์ โดยหวังว่ากรรมการมัสยิดจะนำไปเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาและบทบาทหน้า

ที่ของคุดบะฮ์วันศุกร์ให้มีความค่าต่อชุมชนยิ่งขึ้น ที่สำคัญผู้วิจัยยังคาดด้วยว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐที่คิดจะนำคุดบะฮ์ไปใช้เป็นช่องทางในการพัฒนา จะได้ทำความเข้าใจกับสิทธิสนมคุดบะฮ์กับสื่อนี้ให้ดียิ่งขึ้น เมื่อถึงคราวนำไปปรับประยุกต์ใช้ จะได้ใช้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ และถูกต้องเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำลายเอกลักษณ์แก่นแท้เดิมอันเนื่องจากความไม่เข้าใจใน “เนื้อแท้” หรือคุณลักษณะ รวมถึงหน้าที่ตามธรรมชาติที่เป็นจริงของสื่อประเพณีประเภทนี้

ปัญหานำในการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของคุดบะฮ์วันศุกร์เป็นอย่างไร
2. มีเนื้อหาประเภทใดบ้างที่ปรากฏในคุดบะฮ์วันศุกร์
3. คุดบะฮ์วันศุกร์มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ต่อชุมชน อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของคุดบะฮ์วันศุกร์
2. เพื่อศึกษาประเภทของเนื้อหาต่างๆที่ปรากฏในคุดบะฮ์วันศุกร์
3. เพื่อศึกษาบทบาทด้านต่างๆ ของคุดบะฮ์วันศุกร์ที่มีในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของคุดบะฮ์วันศุกร์ จากการรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์นักวิชาการทางด้านศาสนาอิสลาม ที่มีประสบการณ์ตรงในการแสดงคุดบะฮ์วันศุกร์
2. ศึกษาประเภทของเนื้อหาและบทบาทของคุดบะฮ์วันศุกร์ โดยคุดบะฮ์วันศุกร์ที่ศึกษาในครั้งนี้นั้น มุ่งศึกษาเฉพาะคุดบะฮ์วันศุกร์ของมัสยิดอันวาริสซุนนะห์ แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพฯ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบกัน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาจากเนื้อหาทุกประเภท ทุกลักษณะที่ปรากฏในเทปบันทึกเสียงคุดบะฮ์วันศุกร์ ซึ่งมัสยิดอันวาริสซุนนะห์ ได้เคยทำการบันทึกเสียงไว้ จำนวน 54 ครั้ง หรือ 54 ชุด ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2541 - ธันวาคม 2542

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำว่า “บทบาทหน้าที่” “บทบาท” และคำว่า “หน้าที่” ผู้วิจัยขอใช้ในความหมายเดียวกัน

นิยามศัพท์

คุตบะฮ์วันศุกร์ หมายถึง การอบรมสั่งสอน หรือการแนะนำตักเตือนของผู้นำในศาสนาอิสลาม เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่มารับฟัง ได้ประพฤติปฏิบัติตนตามบทบัญญัติในศาสนาอิสลาม มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่วตามที่พระเจ้าหรืออัลเลาะห์ได้สั่งไว้ การอบรมสั่งสอนดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นศาสนกิจหนึ่งที่มีความสำคัญมาก โดยศาสนากำหนดให้มีขึ้น ก่อนเข้าสู่พิธีละหมาดวันศุกร์ร่วมกันที่มัสยิด

ผู้นำในศาสนาอิสลาม หมายถึง ผู้นำในศาสนาอิสลามอย่างเป็นทางการ คือผู้ที่เป็นการกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นอิหม่าม คอเด็บ หรือกรรมการอิสลามฯ คนอื่นๆ รวมไปถึงผู้นำในศาสนาอิสลามที่ไม่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ แต่มีความรู้ความสามารถทางด้านศาสนาเป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้นำประกอบศาสนกิจต่างๆได้ และชุมชนให้การยอมรับนับถือ

มัสยิด หมายถึง ศาสนสถานของชาวไทยมุสลิม ที่ใช้ประกอบศาสนกิจต่างๆ อาทิ การประกอบพิธีละหมาดประจำวัน การแสดงคุตบะฮ์และละหมาดวันศุกร์ ตลอดจนศาสนกิจอื่นๆ

คุณลักษณะทั่วไป หมายถึง คุณสมบัติ หรือลักษณะขององค์กรประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสารของคุตบะฮ์วันศุกร์ อาทิ ลักษณะของผู้พูด ผู้ฟัง สาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร กลวิธีหรือหลักการพูด กฎเกณฑ์ในการพูดตามข้อกำหนดทางศาสนา รวมไปถึงบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทบาท หมายถึง หน้าที่ หรือภารกิจ รวมถึงประโยชน์และคุณค่าของคุตบะฮ์วันศุกร์ ที่มีต่อชุมชน รวมไปถึงสังคมโดยรวม

เนื้อหา หมายถึง คำพูด หรือคำกล่าวอบรมสั่งสอนของผู้นำศาสนาอิสลามในคุตบะฮ์วันศุกร์

ชุมชน หมายถึง ชาวชุมชนคลองเคล็ด ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณมัสยิดอันวาริสซุนนะห์ แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นสนามในการศึกษา รวมไปถึงชาวชุมชนอื่นๆ ที่มาร่วมรับฟังคุตบะฮ์วันศุกร์ของมัสยิดอันวาริสซุนนะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เข้าใจถึงคุณลักษณะทั่วไป ประเภทของเนื้อหาในชุดบะฮ์วันศุกร์ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของชุดบะฮ์วันศุกร์ ที่มีต่อชุมชน
2. เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้แสดงชุดบะฮ์และกรรมการมัสยิดอันวาริษซุนนะห์ ที่จะได้นำไปเป็นแนวทาง ในการปรับปรุง หรือพัฒนาเนื้อหาและบทบาทหน้าที่ของชุดบะฮ์วันศุกร์ ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนยิ่งๆ ขึ้นไป
3. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานราชการหรือผู้สนใจที่จะนำสื่อชุดบะฮ์วันศุกร์ ไปใช้ในการพัฒนา จะได้รับรู้จักปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์
4. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุดบะฮ์วันศุกร์ในแง่มุมอื่นๆ ต่อไป